

oprask

Na laguně ■

Carlo

Goldoni

S jarem se na repertoáru našeho divadla opět objevil slavný italský komediograf Carlo Goldoni. Není to snad jen proto, že v tomto jarním období je zvykem dávat „něco lehčího“, protože prý na jaře se člověk chce smát a ne se zamýšlet nad velkými tragickými lidskými osudy. A není to ani jen proto, abychom nasýtili ten neutuchající divácký hlad po smíchu, osvěžujícím a osvobozujícím smíchem, na který dnešní dramatici jakoby zapoměli.

Dáváme Poprask především proto, že úsměvná prostá síla, která z něj vyzařuje, je tak podobná mladému jarnímu slunci a jeho průzračná divadelnost je podobná průzračnému jarnímu vzduchu. Hrajeme Goldoniho také proto, že jsme mladé divadlo a zdá se nám, že ten starý Ital je ve svém laskyplném pohledu na život a se svým smyslem pro humor z nás nejmladší.

V O S T R A V Ě ■

C a r l o G o l d o n i
POPRASK NA LAGUNĚ
 (L e b a r u f f e C h i o z z o t t e)

Přeložil J. Pokorný ■ Hudba P. Mandel ■ Výprava L. Hrůza

R e ž i e J a n K a ě r

O S O B Y A O B S A Z E N Í

Patron Toni, patron rybářské bárky
 Paní Pasqua, žena patrona Toniho

J. A. Stehlík
 Alena Tománková

Lucietta, děvče, sestra patrona Toniho
 Tito - Nane, mladý rybář

Soňa Šimberová
 Jiřina Třebická

Beppo, mladík, bratr patrona Toniho
 Patron Fortunato, rybář

Václav Martinec
 Josef Kříž

Paní Libera, žena patrona Fortunata
 Orseta, děvče, sestra paní Libery

Václav Roštlapil
 Milada Albínová

Checča, děvče, sestra paní Libery
 Patron Vincenzo, překupník

Nina Divišková
 Jana Kočková

Toffolo, lodičkář

Jaroslav Fukala

Isidoro, koadjutor u trestního soudu
 Komisař

Bohuslav Čvančara
 Rostislav Volf

Čahoun

Václav Kotva

Výroba dekorací F. Magiera s kol. ● Stavby J. Drda s kol. ● Sviti J. Rezac s kol. ● Výroba kostýmů M. Smetanová s kol. ● Výroba vlásenek M. Kuthanová s kol. ● Rekvizity D. Janotová
 Text sleduje František Labůdek ● Představení řídí Jindřich Tuláček

Poprask na laguně je dovršením Goldonihova divadelní reformy. Goldoni postupně probíjaval přechod od komedie standartních typů dell'arte k současné komedii charakterů, soustředěné ovšem převážnou většinou na městský život, především benátský, a v něm na život salonu či měšťanské domácnosti – ať už jeho hrdiny vidíme na jevišti v domácím pokoji, ve veřejné místnosti nebo na ulici. Vyvrcholením tohoto komického žánru v Goldonihově tvorbě byli Hrubiani (I rusteghi) z roku 1760. Ale už od

„Pořádného děvčete“ a „Dobré ženy“ z roku 1749 a zejména od „Ženského švadronění“ z následujícího roku se začínají v komediích vedle obvyklých sluhů a číšníků uplatňovat i další lidové typy, pradelny, bárkaři, pouliční kramářičkové, lidé z benátské ulice a jejich svět. V „Ženském švadronění“ z roku 1750 a ve „Feudáloví“ z roku 1752 zaplaví lidový živel komedii celým

samostatným dějovým proudem. Veršované „Tržiště“ z roku 1756 je už celé žánrovou kresbou benátského náměstíčka a jeho tržiště se šumným ruchem lidových postav, které na něm prožívají své radosti a strasti. Poprask na laguně je vyvrcholením tohoto žánru lidových komedií v Goldonihově tvorbě. ● Autor se tu obrací k prostředí, které dobře znal z dřívějších let. Rybářská Chioggia ležící na jednom z protáhlých písčitých ostrovů, jež brání vjezd z volného moře do Benátek, sehrála několikerou roli v autorově životě: na jaře 1721 Goldoni utekl z dominikánské koleje v Rimini a v bárce s komedianty (bylo to jeho první, strhující setkání s divadelním životem) jel do Chioggie, roku 1725 byl Goldoni za satirickou báseň vyloučen z university v Pavii, vrátil se za otcem lékařem do Chioggie a žil tu do roku 1727. Odjel dokončit práva

do Modeny a vrací se zpět do Chioggie na první místo právnícké kariéry jako koadjutor u soudu místní politické správy. ● „Poprask na laguně“, hra svěžího lidového humoru o prudké národní letoře, jejímž nositelem je v nečistších formách právě lid, patří k vrcholům Goldonihova uměleckého mistrovství. Zápletka s několikanásobnou obměnou téhož základního motivu milostné srážky probíhá prudkým tempem v nepřetržité gradaci od začátku do konce komedie. Rázovité figurky jsou pevně odkontrastová-

vány, vyváženy, tvoří mnohphas – podle zásad Goldonihova divadelní poetiky, že italské obecnstvo se nespokojí s komedií soustředěnou k jedné ústřední charakteristické postavě, nýbrž že chce řadu výrazných charakterů – na rozdíl od francouzského typu komedie. Goldoni tu pokračuje v kompozici některých svých chórických komedií: někde rozlišené hlasy nastupují po sobě, obměňu-

jíce a stupňující též základní motiv jako ve vyšetřovací scéně druhého aktu. Někde znějí v komparech proti sobě, někde unisono ryčnou pranicí. ● V „Poprasku na laguně“ vrcholí i jazykové umění Carla Goldonihova, který byl založením básník dialektický – ne autor italský, nýbrž autor výslovně benátské italštiny, kterou pokládal za jazyk – viz jeho výrok o jazyce toskánském, benátském, ale ovšem také „jazyce“ chiozinském. A v „Poprasku“ dostupuje ryzí čistoty i Goldonihova humor: výsledný dojem komedie je radost kypícího života, laskavý a při tom temperamentní optimismus.

Jaroslav Pokorný – ze studie o „Poprasku na laguně“.

„... Abych napravil křivdu spáchanou na té výtečné herečce, napsal jsem pro ni benátskou komedii Poprask na laguně. Tato lidová komedie sklídila podivuhodný úspěch. Signora Bresciani dokázala přes svůj toskánský přízvuk tak dobře napodobit benátské způsoby a výslovnost, že se líbila stejně v komediích vysokého komického stylu jako v těch nejnižších. Nebudu tu uvádět obsah hry, protože její základní idea je pouhapatouhé nic. Je to věrný obraz kreslený podle přírody. – A v tom tkvěl hlavní důvod k úspěchu. Žil jsem v mládí nějaký čas v Chioggii jako koadjutor kancléře trestního soudu – kancléř je zástupcem mistodržícího ve věcech trestních. Měl jsem tu pořád dost a dost co dělat s tím početným neklidným obyvatelstvem, složeným z rybářů, námořníků a ženských, kteří všichni nemají jiné shromaždiště než ulici. Seznámil jsem se s jejich mravy, jejich zvláštním dialektem či hantýrkou, poznal jsem jejich veselou letoru i jejich prohnanost. Dovedl jsem je tedy vyličít, jak náleží. Hlavní město řeží jen osm námořních mil od Chioggie a znají v něm mé originály až do poslední nitky – a proto sklídila komedie ohromný úspěch a skončila karnevalovou sezónou toho roku.“

Z Goldoniho memoárů

PORTRÉTY HERCŮ DPB SOŇA ŠIMBEROVÁ

Snad každý z vás, milí diváci, četl vzpomínky slavných herců. Veselé i trpké příhody o kočujících komediantech, kteří hráli divadlo bez řádných dekorací, bez kostýmů, v zakoušeném prostředí venkovských hospod se společnostmi, kterým scházelo nejen základní technické vybavení, ale i lidé, protože bída rozháněla lidi do malých a ještě menších skupin a skupinek, neboť almužna, kterou od obecenstva dostávali, se nedala dělit na mnoho dílů. Nám mladým zní tato vyprávění o hercích, kteří lepili plakáty, museli se ponížovat při beneficích, zametat sál, vozit sebou kostýmy, hladovět a večer hrát texty, které s dramatickým uměním měly málo společného, nám tato vyprávění připadají jako napínavá, tragicko-komická historie dávných let. A přesto nás od těchto dob ponížování a ničení hereckého talentu nedělí staletí, nýbrž jen několik let. Někdy se tomu říká „tvrdá škola“. Myslím si, že to nebyla škola, ale surovost života, nad kterou mohli zvítězit jen ti nejtalentovanější, nejvíce věřící v umění a sebe, ti, kterým láska k divadlu nedovolila odejít. Je také jen málo těch, kteří svoji píli a talentem překonali to všechno a dnes stojí v prvních řadách našeho divadelního života, podivně svěží, neunavení, s chutí pracovat, s chutí a se schopností tvořit, které je nezbavila ani léta „tvrdé školy“. Je jich málo, ale jsou. Jsou mezi námi, ti veteráni divadelní bída. A mezi první patří nesporně Soňa Šimberová. Vy, kteří k nám chodíte večer, znáte její postavy starších žen, matek a babiček, tvořené vyzrálým uměním. Role, ze kterých člověk vždy cítí životní moudrost a velikou lásku k lidem. Ano, je-li něco společného v rolích, které Soňa Šimberová hraje, pak je to ta podivuhodná moudrost a láskyplný cit. Ne, Soňa (nebo jak jí někteří říkají „naše babi“), nezestárla. V dnešním představení se o tom znovu mohou diváci přesvědčit. Tvrdý život a divoký chvat herecké dřiny ji nezlomily a nezanesly její talent šaržemi a klišé. Naši diváci těžko zapomenou na její matku z Rozovovy hry Člověk hledá radost, kde její umění zazářilo dosud nejjasněji a nejměstěji. Říkám dosud, protože její umělecká síla zdaleka není vyčerpána, protože ji čeká ještě mnoho práce, ve které se jistě objeví nové a nové polohy. ● Byl to těžký a zlý život, plný těžké práce a bolesti a přeče, když se Soni zeptáte co vzkazuje divákům, pak odpoví: „Celý život jsem byla herečkou. A kdybych se mohla znovu narodit, chtěla bych jí být zase.“ Děkujeme ti, Soňo, a přejeme hodně úspěchů.

D I V A D L O P E T R A B E Z R U Č Ě

Grafická úprava L. Hřístka - Tisk MIZ O 21 T 12*1812